

Od obserwacji do działania

Poziomy uczenia
opartego na
miejscu (Place-
Based Learning)

Wprowadzenie, cele i przeznaczenie niniejszej metodologii

Zapraszamy do zapoznania się z metodologią **nauczania opartego na miejscu (PBL)**. Celem tej metodologii jest wspieranie nauczycieli w stopniowym „wspinaniu się po drabinie PBL”, pomagając im zrozumieć i wdrażać różne poziomy nauczania opartego na miejscu (PBL), aż do osiągnięcia jego szczytu, jakim jest nauka poprzez praktykę.

Niniejsza metodologia zawiera również praktyczne ćwiczenia, przykłady z szkół partnerskich oraz narzędzia służące **wsparci koleżeńskiemu (CS)** wśród nauczycieli, dzięki czemu cały proces jest przystępny, przebiega krok po kroku i jest wspierany przez innych nauczycieli.

Projekt „Społeczność jako sala lekcyjna” jest współfinansowany przez program Erasmus+ Unii Europejskiej w ramach działania KA220-SCH – Partnerstwa na rzecz współpracy w edukacji szkolnej, umowa o dofinansowanie nr 2023-1-CZ01-KA220-SCH-000165069.

Wyrażone poglądy i opinie są jednak wyłącznie poglądami i opiniami autora (autorów) i niekoniecznie odzwierciedlają stanowisko Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Ani Unia Europejska, ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Autorzy:

Koordynator redakcyjny: Katerina Borovinova, Centrum Edukacji Ekologicznej SEVER

Projekt graficzny: Canny.ro

Współautorzy: SEVER (Czechy): Jakub Vebr

Fundacja New Horizons (Rumunia): Alina Mustata, Andreea Tabun, Măriora Butyka, Roxana Afloarei

Fundacja Green (Słowacja): Lucia Rossová, Silvia Szabóová

Fundacja Code For Green (Polska): Małgorzata Snarska-Nieznańska, Małgorzata Wójcik-Dudek

ENO Schoolnet ry (Finlandia): Maire Turunen, Ulla Pötsönen

SPIS TREŚCI

1. METODOLOGIE, NA KTÓRYCH OPIERA SIĘ PROJEKT	5
1.1 Nauczanie oparte na miejscu (PBL)	5
1.1.2 Korzenie historyczne i podstawy teoretyczne	7
1.1.3 12 zasad nauczania opartego na miejscu	8
1.1.4 Drabina PBL: model rozwojowy	11
1.2 Wsparcie koleżeńskie (CS)	13
1.2.1 Czym jest CS: profesjonalny rozwój poprzez współpracę	17
1.2.2 Dlaczego wsparcie koleżeńskie jest niezbędne dla PBL	17
1.2.3 Wsparcie koleżeńskie jako narzędzie rozwoju całej szkoły	18
1.3 Dlaczego te dwie metodologie są łączone	19
2. WSPÓLNA NAUKA PODCZAS WSPINANIA SIĘ PO DRABINIE PBL	20
2.1 Poziom 1 – Nauka wzbogacona o lokalne przykłady	21
2.2 Poziom 2 – Bezpośrednie zaangażowanie w życie lokalnej społeczności	22
2.3 Poziom 3 – Kompleksowe moduły PBL z udziałem ekspertów i społeczności	23
2.4 Poziom 4 – Nauka poprzez działanie na rzecz lokalnej społeczności	24
3. SPRAWIANIE, BY NAUKA BYŁA DLA UCZNIÓW AKTYWNĄ FORMĄ UCZESTNICTWA	26
4. ŁĄCZENIE NAUKI ZE SPOŁECZNOŚCIĄ LOKALNĄ	31

5. MOŻLIWOŚCI ZARZĄDZANIA SZKOŁĄ NA POZIOMIE KRAJOWYM	36
6. ROZPOCZĘCIE WDRAŻANIA PBL I CS W SZKOLE	39
6.1 PRZEWODNIK PO WDRAŻANIU NAUKI OPARTEJ NA MIEJSCU W CAŁEJ SZKOLE (PRZEWODNIK)	42
6.2 Opracowanie planu działania	50
Trzy obszary z uwzględnieniem pięciu kluczowych cech	51
6.3 Ocena i refleksja	53
<i>Portfolio ucznia dotyczące PBL (dowody nauki)</i>	53
7. INFORMACJE O PROJEKCIE I ORGANIZACJACH PARTNERSKICH	55

1. Metodologie, na których opiera się projekt

Nauczanie oparte na miejscu (PBL) i wsparcie koleżeńskie (CS)

Projekt „Społeczność jako sala lekcyjna” opiera się na dwóch uzupełniających się filarach metodologicznych: nauczaniu opartym na miejscu (PBL) oraz wsparciu koleżeńskim (CS). Razem tworzą one ramy, które pomagają szkołom stopniowo włączać naukę związaną z lokalnym środowiskiem do podzielnego nauczania, zapewniając jednocześnie, że nauczyciele nie są w tym procesie pozostawieni sami sobie.

1.1 Nauczanie oparte na miejscu (PBL)

1.1.1 Czym jest PBL: nauka zakorzeniona w rzeczywistych miejscach

Nauczanie oparte na miejscu (PBL) to podejście edukacyjne, które łączy proces uczenia się z **lokalnym otoczeniem, społecznością oraz rzeczywistymi problemami**. Opiera się ono na założeniu, że nauka staje się bardziej angażująca i zapada w pamięć, gdy wywodzi się z doświadczeń, kontekstów i kultur, które uczniowie już znają.

W ramach PBL uczniowie zgłębiają **naturalne, kulturowe, historyczne i społeczne** aspekty swojego otoczenia. Zamiast uczyć się abstrakcyjnych pojęć, angażują się w *konkretne miejsca, ludzi, problemy i historie*. Nauka staje się zakorzeniona w rzeczywistości, autentyczna i osobiście istotna.

PBL nie jest zatem „tylko nauką na świeżym powietrzu”, ale podejściem, które sprawia, że otaczająca społeczność – od lasów i rzek po archiwa, lokalne przedsiębiorstwa, mieszkańców i instytucje publiczne – staje się integralną częścią nauki szkolnej.

1.1.2 Korzenie historyczne i podstawy teoretyczne

Chociaż termin „*nauczanie oparte na miejscu*” jest stosunkowo nowy (lata 90., np. Lane-Zucker, Elder, Sobel) i sięga znacznie dalej do historii tradycji pedagogicznej.

Jan Amos Komenský (Comenius) podkreślał, że edukacja musi zaczynać się „od tego, co bliskie” i opierać się na rzeczywistości, konkretnych rzeczach oraz bezpośrednim doświadczeniu.

Pedagodzy reformatorscy XIX i XX wieku, tacy jak Jaroslav Petr i Eduard Štorch, kładli nacisk na naukę na świeżym powietrzu, badanie środowiska domowego uczniów oraz powiązanie szkoły z prawdziwym życiem.

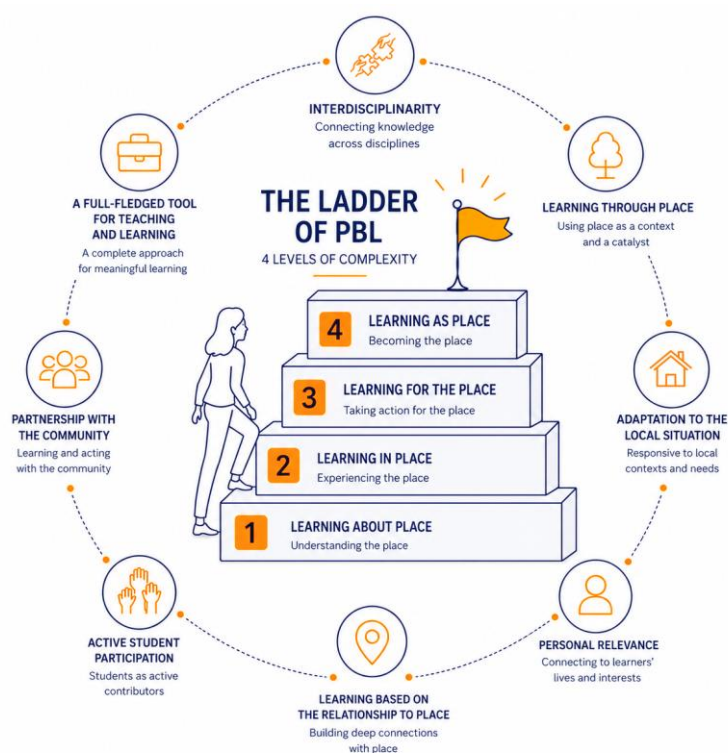
John Dewey rozwinął ideę szkoły jako laboratorium społecznego, w którym uczniowie rozwiązują rzeczywiste problemy poprzez aktywne poszukiwanie wiedzy.

W epoce współczesnej **David Sobel** i inni sformułowali koncepcję PBL jako odpowiedź na wyzwania środowiskowe, kulturowe i obywatelskie, argumentując, że wzmocnienie więzi uczniów z lokalnym środowiskiem stanowi fundament odpowiedzialnego obywatelstwa i zrównoważonego rozwoju

PBL znajduje się zatem na styku **uczenia się przez doświadczenie, edukacji opartej na społeczności, edukacji ekologicznej, uczenia się projektowego oraz uczenia się poprzez służbę społeczną** – łącząc to, czego uczniowie się uczą, z tym, w jaki sposób mogą w znaczący sposób poprawić jakość życia w swoich społecznościach.

1.1.3 12 zasad uczenia się opartego na miejscu

Przedstawione poniżej 12 zasad podkreśla, w jaki sposób nauka może odbywać się o miejscu, w miejscu, poprzez miejsce i dla miejsca, łącząc wiedzę szkolną z doświadczeniami z życia codziennego. Kładą one nacisk na aktywny udział uczniów, partnerstwa społeczne, interdyscyplinarność oraz osobiste znaczenie. Razem zasady te pokazują, w jaki sposób nauka poprzez miejsce staje się autentyczna, angażująca i społecznie znacząca, pomagając uczniom rozwijać zarówno wiedzę akademicką, jak i odpowiedzialne obywatelstwo.

Nauka

od konkretnych elementów lokalnych (przedmiotów, zjawisk, miejsc), które stanowią centralny punkt lekcji. Miejsce zapewnia kontekst, w którym wyjaśniane są pojęcia z różnych przedmiotów, pomagając uczniom lepiej zrozumieć treści teoretyczne.

2. Uczenie się w miejscu

1. Uczenie się o miejscu

rozpoczyna się

Nauka odbywa się poza salą lekcyjną, bezpośrednio w społeczności lokalnej. Rzeczywiste otoczenie staje się „salą lekcyjną”, w której na miejscu odbywają się obserwacje, badania, dyskusje i dociekania.

3. Uczenie się dla miejsca

Uczniowie zajmują się rzeczywistymi problemami społeczności, a wyniki ich pracy przynoszą konkretne korzyści dla danego miejsca. Nauka staje się znaczącym wkładem w poprawę lokalnej jakości życia i stanu środowiska.

4. Uczenie się poprzez miejsce

Miejsca lokalne służą jako punkt wyjścia do zrozumienia problemów regionalnych i globalnych. Uczniowie łączą lokalne doświadczenia z szerszymi tematami, takimi jak konflikty, zasoby, wyzwania środowiskowe i odpowiedzialność obywatelska.

5. Dostosowanie do lokalnej sytuacji

Nauczanie jest dostosowane do konkretnego kontekstu historycznego, społecznego, kulturowego i przyrodniczego danego miejsca. Treści i pytania przewodnie są kształtowane przez rzeczywiste warunki panujące w lokalnej społeczności.

6. Osobiste znaczenie

Nauka ma znaczenie, ponieważ łączy się z życiem uczniów, ich rodzinami i osobistymi doświadczeniami. Uczniowie rozumieją, dlaczego to, czego się uczą, jest dla nich ważne.

7. Nauka oparta na relacji z miejscem

Nauka buduje i pogłębia emocjonalną więź uczniów z danym miejscem. Uczniowie zastanawiają się nad swoimi uczuciami, spostrzeżeniami oraz wartością, jaką dane miejsce ma dla nich samych i dla społeczności.

8. Aktywny udział uczniów

Uczniowie aktywnie angażują się w proces uczenia się, podejmując decyzje, proponując rozwiązania i biorąc na siebie odpowiedzialność. Nauka kładzie nacisk na inicjatywę, uczestnictwo i autonomię ucznia.

9. Współpraca ze społecznością lokalną

Nauka jest wspierana poprzez współpracę z członkami społeczności, takimi jak lokalni eksperci, instytucje, organizacje i obywatele. Partnerstwa te nadają edukacji autentyczności i znaczenia w kontekście rzeczywistego świata.

10. Współpraca

Nauka odbywa się poprzez pracę zespołową i współpracę między uczniami, nauczycielami i członkami społeczności. Wiele zadań można zrealizować jedynie wspólnymi siłami, co wzmacnia umiejętności społeczne i obywatelskie.

11. Interdyscyplinarność

Nauka ma charakter interdyscyplinarny i wykracza poza tradycyjne granice przedmiotów. Uczniowie łączą wiedzę i umiejętności z wielu dziedzin, aby zrozumieć złożone zagadnienia.

12. Pełnoprawne narzędzie dydaktyczne

Nauczanie oparte na miejscu to kompleksowe podejście edukacyjne z jasno określonymi celami, systemem oceny i integracją z programem nauczania. Nauczyciele celowo planują, w jaki sposób nauka poprzez miejsce rozwija wiedzę, umiejętności, wartości i odpowiedzialne zachowanie.

Zasady te stanowią solidną podstawę do planowania lekcji, projektów oraz długoterminowego rozwoju całej szkoły.

Aby uzyskać więcej informacji na temat PBL i jego praktycznego zastosowania w szkołach, polecamy obejrzenie poniższych filmów:

Wprowadzenie do nauczania opartego na miejscu

Nauczanie oparte na miejscu – jak to realizować w ramach jednego przedmiotu

Nauczanie oparte na miejscu – jak to realizować w ramach wielu przedmiotów

1.1.4 Drabina PBL: model rozwojowy

Aby wesprzeć nauczycieli i szkoły, w projekcie wykorzystano metaforę **drabiny PBL**. Ilustruje ona rosnącą głębię i złożoność nauczania opartego na miejscu – od prostych kroków dostępnych dla początkujących po zaawansowane formy wymagające od nauczycieli większej pewności siebie, lepszego planowania i większego zaangażowania społeczności:

LEVEL

LEVEL 3

Nauka poprzez działanie na rzecz lokalnej społeczności

Uczniowie współpracują z partnerami społecznymi, aby zaprojektować i wdrożyć znaczące zmiany, które przyniosą korzyści danemu miejscu i jego mieszkańcom.

LEVEL 2

Kompleksowe moduły PBL z udziałem ekspertów i społeczności

Uczniowie badają autentyczne zagadnienia przy wsparciu lokalnych ekspertów, instytucji lub członków społeczności (np. mapowanie roślin inwazyjnych).

LEVEL 1

Nauka przenosi się do otoczenia szkoły

Uczniowie obserwują, gromadzą dane i badają rzeczywiste zjawiska poza salą lekcyjną — na cmentarzach, nad strumieniami, w przestrzeni publicznej, w krajobrazie itp.

Nauka wzbogacona o lokalne przykłady

Nauczyciele wykorzystują zdjęcia, mapy, teksty, opowieści lub obiekty naturalne pochodzące z lokalnego środowiska, aby zilustrować tematy programowe.

Schemat ten pokazuje, że:

- nauczyciele **nie muszą zaczynać od najwyższego poziomu**,
- nie wszystkie tematy muszą osiągać najwyższy poziom, oraz
- każdy stopień przynosi coraz większe korzyści dla nauki i motywacji.

1.2 Wsparcie koleżeńskie (CS)

Wsparcie koleżeńskie to współpraca dwóch lub więcej nauczycieli, którzy poszukują najlepszych praktyk dydaktycznych, tak aby każdy uczeń nauczył się czegoś wartościowego podczas lekcji, a nauka ta przyniosła radosne doświadczenia.

Każdy członek grupy wsparcia koleżeńskiego wnosi własną wiedzę specjalistyczną i dopiero poprzez wspólne myślenie oraz wspólną refleksję nad próbami rozwiązania wyzwań dydaktycznych uczą się oni razem.

Istnieje wiele rodzajów wsparcia koleżeńskiego; w ramach projektu skłaniamy się ku podejściu 3T (wspólnie planujemy – wspólnie wdramy – wspólnie analizujemy).

1. Wsparcie koleżeńskie zaczyna się od stworzenia zespołu składającego się z co najmniej dwóch nauczycieli, którzy dzielą wspólne zainteresowania zawodowe i dobrze się ze sobą dogadują. Nie muszą to być nauczyciele tej samej klasy ani tego samego przedmiotu.
2. Następnie tworzą oni ramowy plan (najlepiej oparty na analizie) na przewidywany okres współpracy, uzgadniając częstotliwość spotkań (regularność jest bardzo ważna – najlepiej krótsze spotkania, ale częstsze, co najmniej raz w miesiącu) oraz sposób współpracy.
3. Wspólnie planują nauczanie (lekcję, blok, ...). Celem planu jest osiągnięcie najlepszego wyniku, na jaki są w danym momencie w stanie. Plan może ulegać zmianom z upływem czasu – może zostać zrewidowany w przypadku napotkania przeszkód lub stać się bardziej ambitny.
4. Przeprowadzają zaplanowaną lekcję natychmiast lub tak szybko, jak to możliwe.

Istnieje kilka opcji:

- a. Prowadzą zajęcia w parach. Mogą nagrać to na wideo lub nie.
- b. Jedna osoba prowadzi zajęcia, a druga obserwuje. Zgodnie z ustaleniami zbierają informacje, nad którymi nauczyciel i obserwator będą pracować po zakończeniu lekcji. Mogą, ale nie muszą korzystać z nagrania wideo.
- c. Prowadzą lekcję samodzielnie we własnej klasie. Spotykają się, aby poddać lekcję refleksji. Mogą, ale nie muszą korzystać z nagrania wideo.

- 5. Przeprowadzają dogłębną refleksję jak najszybciej po lekcji – albo od razu, albo po południu. Swoją refleksję opierają na ocenie tego, jak ich zdaniem uczniowie poradzili sobie podczas lekcji, co przyczyniło się do sukcesu uczniów, a co stanowiło dla nich przeszkodę. Celem refleksji jest wyciągnięcie wniosków, które można od razu wykorzystać do dalszego planowania, ale także trwałe wzbogacenie myślenia pedagogicznego zaangażowanych nauczycieli.
- 6. Wiedza zdobyta dzięki refleksji i ocenie tego, co się sprawdziło, zostanie wykorzystana do dalszego planowania, zarówno zbiorowego, jak i indywidualnego.

Aby uzyskać więcej inspiracji na temat tego, jak można realizować poszczególne etapy podejścia 3T, można obejrzeć poniższe filmy, które powstały we współpracy z uczestniczącymi w projekcie szkołami:

[3. Wsparcie koleżeńskie – wspólne planowanie,](#)

[4. Wsparcie koleżeńskie – wspólna realizacja,](#)

[5. Wsparcie koleżeńskie w nauczaniu opartym na miejscu – znaczenie wspólnej oceny](#)

Istnieje wiele działań i metod służących refleksji. W naszym projekcie wykorzystaliśmy niektóre z nich, które można zastosować do refleksji nad działaniami edukacyjnymi oraz procesem wsparcia koleżeńskiego. Na przykład dwie z tych metod to:

Procedura refleksyjna

Przydatnym narzędziem do refleksji jest procedura refleksyjna. Zawiera ona zalecaną sekwencję punktów refleksji. Stosowanie się do niej nie jest obowiązkowe; zawsze podejmujemy decyzję w oparciu o dostępny czas, długość działania oraz cel refleksji.

1. Opis sytuacji: Przedstawienie podjętych kroków.
2. Uczucia (emocje): Jak się czułeś – co sprawiało ci przyjemność, a co nie? Co wywołało te uczucia?
3. Efekty uczenia się: Czego się nauczyliśmy i czy osiągnęliśmy cele?
4. Ocena metod: Co się sprawdziło i czy następnym razem postąpimy tak samo? Co się nie sprawdziło i jak moglibyśmy podejść do tego inaczej?
5. Konkretne korzyści: Co wynoszę z tego doświadczenia i jak wykorzystam to w przyszłości?

Refleksja „pięciu palców”

Jest to prosta i skuteczna technika służąca do szybkiej oceny.

Jak to zrobić:

Narysuj na kartce kontur swojej dłoni.

Wpisz odpowiedź przy każdym palcu zgodnie z poniższym kluczem.

Następnie przeanalizuj odpowiedzi lub podziel się nimi z innymi.

Każdy palec odpowiada konkretnemu pytaniu, które pomoże ci uporządkować myśli po zakończeniu projektu, warsztatów itp.

Przypisanie poszczególnych palców:

1.2.1 Czym jest CS: profesjonalny rozwój poprzez współpracę

Wsparcie koleżeńskie (CS) to ustrukturyzowany proces, który pomaga nauczycielom rozwijać swoje praktyki **wspólnie**, a nie indywidualnie. Opiera się on na następujących założeniach:

- nauczyciele najlepiej uczą się, gdy **współpracują**,
- informacja zwrotna jest najskuteczniejsza, gdy nie ma **charakteru ocenającego**,
- innowacje są najbardziej trwałe, gdy wspiera je **zespół**,
- a zmiana jest łatwiejsza, gdy nauczyciele **czują się bezpiecznie, są zmotywowani i mają wsparcie**.

CS stwarza możliwości:

- **wspólne planowanie** lekcji, projektów i działań w ramach nauczania opartego na problemach (PBL)
- **wzajemnych obserwacji** skupionych na procesie uczenia się, a nie na kontroli
- **refleksyjne dyskusje** po lekcjach
- **rozwiązywanie problemów i wzajemne wspieranie się**
- **dzielenie się przykładami, materiałami i inspiracjami**

We wszystkich krajach partnerskich wsparcie kolegialne okazało się kluczowe dla utrzymania zaangażowania i pewności siebie nauczycieli w trakcie osvajania nowych metodologii, radzenia sobie z presją czasu oraz spełniania oczekiwań programowych.

1.2.2 Dlaczego wsparcie koleżeńskie jest niezbędne w nauczaniu opartym na projektach (PBL)

PBL ma duże znaczenie, ale jest również wymagające. Wymaga:

- planowania interdyscyplinarnego,
- elastyczności,
- kontakt z partnerami społecznymi,

- pracy w terenie oraz
- zaangażowanie uczniów.

Procesy te mogą być przytłaczające dla pojedynczego nauczyciela pracującego samodzielnie. Wsparcie koleżeńskie (CS) stwarza warunki, dzięki którym PBL staje się wykonalne:

- Podział obowiązków: zespół dzieli się zadaniami, zmniejszając obciążenie poszczególnych nauczycieli.
- Wsparcie emocjonalne i zawodowe: nauczyciele wzajemnie się motywują i pomagają sobie nawzajem.
- Refleksja: dzielenie się doświadczeniami pomaga udoskonalać pomysły i zapobiega powtarzaniu błędów.
- Różnorodne perspektywy: Różne wykształcenia przedmiotowe wzbogacają pracę interdyscyplinarną.
- Informacja zwrotna i obserwacja: uwagi kolegów przyspieszają rozwój zawodowy.

Mówiąc najprościej, wsparcie koleżeńskie jest jednym z czynników, które umożliwiają nauczycielom wspinanie się po drabinie PBL.

1.2.3 CS jako narzędzie rozwoju całej szkoły

Kiedy CS staje się stałym elementem kultury szkolnej:

- innowacyjność wykracza poza grono pojedynczych entuzjastów,
- więcej nauczycieli ma odwagę eksperymentować,

- kierownictwo dostrzega oznaki rozwoju i wspiera go, uczniowie

doświadczają bardziej spójnego i opartego na uczestnictwie procesu uczenia się, a szkoła buduje wspólną wizję sensownej edukacji.

1.3 Dlaczego połączyliśmy te dwie metodologie

Połączenie nauczania opartego na miejscu i wsparcia koleżeńskiego jest celowe i strategiczne:

Uczenie się oparte na miejscu nadaje cel i kierunek

Odpowiada na pytania:

- *Czego powinni się uczyć uczniowie?*
- *Dlaczego ta nauka jest ważna?*
- *W jaki sposób nauka może łączyć się z prawdziwym życiem?*

Wsparcie kolegów zapewnia proces i trwałość

Odpowiada na pytania:

- *Jak nauczyciele mogą bezpiecznie i pewnie wdrażać PBL?*
- *Jak zapewnić ciągłość nawet w przypadku zmian kadrowych?*

- *Jak przekształcić indywidualne innowacje w podejście obejmujące całą szkołę?*

Wspólnie tworzą model, dzięki któremu szkoły mogą:

- wzmocnić więź uczniów ze społecznością lokalną,
- wspierać dociekanie, uczestnictwo i postawę obywatelską,
- zwiększać motywację nauczycieli i dzielić się wiedzą specjalistyczną,
- oraz rozwijać trwałą, obejmującą całą szkołę kulturę sensownego uczenia się.

2. Wspólna nauka podczas wspinania się po drabinie PBL

Wspomniana już drabina PBL odzwierciedla stopniowo rosnącą głębię i złożoność nauczania opartego na miejscu. Każdy szczebel pokazuje, jak nauczanie może ewoluować od prostych, przyjaznych dla początkujących działań do zaawansowanych form, które wymagają większej pewności siebie ze strony nauczycieli, starannego planowania oraz aktywnego zaangażowania lokalnej społeczności. Każdy etap uwzględnia wsparcie koleżeńskie (CS), zapewniając nauczycielom możliwość dzielenia się doświadczeniami, wspólnej refleksji oraz zwiększania skuteczności nauczania. Nie każdy temat musi osiągać najwyższy poziom, a każdy etap ma swoją wartość zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli.

2.1 Poziom 1 – Nauczanie wzbogacone o lokalne przykłady

Opis: Zajęcia w klasie są wzbogacone o lokalne przykłady (zdjęcia przedstawiające style architektoniczne ważnych budynków we wsi, fragmenty tekstów lokalnego pisarza itp.).

- Nauczyciele wprowadzają elementy lokalne (zdjęcia, mapy, opowieści, artefakty), aby zilustrować tematy programowe.
- Nauka opiera się na znanych, namacalnych przykładach.

Zastosowanie praktyczne i studia przypadków:

- **Przykład 1:** Podczas lekcji historii uczniowie analizują stare zdjęcia rynku, aby porównać je z dzisiejszymi budynkami. Nauczyciele wykorzystują te zdjęcia do wyjaśniania wydarzeń historycznych.
- **Przykład 2:** Na lekcji przyrody uczniowie wykorzystują liście i ziemię z podwórka szkolnego do zgłębiania biologii roślin i lokalnych ekosystemów.
- **Przykład 3:** Nauczyciele literatury włączają lokalny folklor lub historie przekazywane ustnie do zadań związanych z czytaniem.

Wsparcie koleżeńskie:

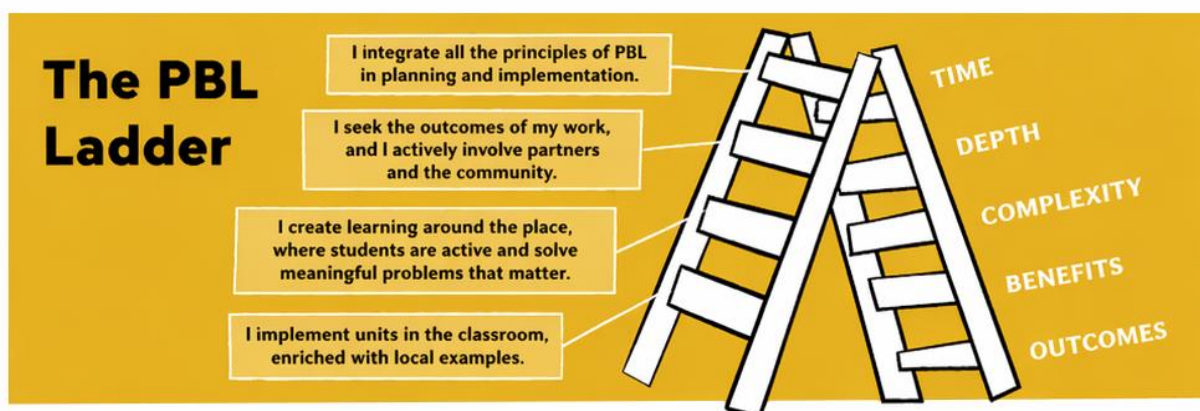
- **Dzielcie się lokalnymi materiałami** (zdjęciami, mapami, artefaktami) między kolegami i koleżankami, aby wzajemnie się inspirować.
- Przed wdrożeniem **pomysłów na lekcje omawiajcie je** podczas krótkich spotkań lub w grupach internetowych.

- Nieformalnie **obserwujcie nawzajem swoje zajęcia**, aby zobaczyć, w jaki sposób lokalne przykłady angażują uczniów.

- **Zastanówcie się wspólnie**, które przykłady się sprawdziły, a które nie, zwracając uwagę na zaangażowanie uczniów.
- **Wspólnie stwórzcie prosty zbiór** lokalnych opowieści, przedmiotów lub zdjęć, które można wykorzystać na różnych przedmiotach.

Wartość dodana:

- Wzmacnia umiejętności dydaktyczne nauczycieli.
- Krok przyjazny dla początkujących, dostępny dla wszystkich nauczycieli.
- Zasady PBL: *Poznanie miejsca, osobiste znaczenie.*

2.2 Poziom 2 – Bezpośrednie zaangażowanie w miejsce

Opis: Gdy uczniowie przechodzą na drugi poziom, część nauki wykracza poza mury klasy i przenosi się do otoczenia szkoły (spacer na cmentarz, poznanie grobów ważnych lokalnych mieszkańców, odkrywanie ich wkładu w rozwój społeczności). Uczniowie odkrywają otoczenie szkoły (parki, strumienie, pomniki). Nauka przechodzi od teorii w klasie do obserwacji, eksploracji i interakcji z rzeczywistym światem.

Zastosowanie praktyczne i studia przypadków:

- **Przykład 1:** Uczniowie przeprowadzają badania jakości wody w pobliskim strumieniu, mierząc pH i różnorodność biologiczną, a wyniki łączą z programem nauczania biologii i nauk o środowisku.

- **Przykład 2:** Uczniowie na lekcji geografii sporządzają mapę lokalnej okolicy, identyfikując przeznaczenie terenu, tereny zielone i struktury urbanistyczne.
- **Przykład 3:** Uczniowie klasy plastycznej szkicują budynki lub krajobrazy naturalne w okolicy szkoły, ucząc się jednocześnie perspektywy i kontekstu kulturowego.

Wsparcie kolegów:

- **Wspólnie planujcie zajęcia terenowe**, ustalając podział ról, zasady bezpieczeństwa i cele edukacyjne.
- **Koordynuj sesje podsumowujące** po wizytach terenowych, aby omówić, co poszło dobrze, a co stanowiło wyzwanie.
- **Dzielcie się praktycznymi wskazówkami** dotyczącymi organizacji lekcji na świeżym powietrzu, w tym materiałów i harmonogramu.
- **Wzajemna ocena:** jeden nauczyciel obserwuje interakcje uczniów, podczas gdy drugi prowadzi zajęcia.
- **Wspólnie dokumentujcie wyniki** (zdjęcia, arkusze danych, notatki uczniów) na potrzeby przyszłych odniesień i dostosowań.

Wartość dodana:

- Rozwija umiejętności pracy z danymi, współpracę i zaangażowanie w otoczenie.
- Wprowadza umiarkowany poziom złożoności, wymagający od nauczyciela pewności siebie w zakresie nauczania na świeżym powietrzu.
- Zasady PBL: *Nauka w terenie, aktywny udział uczniów.*

2.3 Poziom 3 – Kompleksowe moduły PBL z udziałem ekspertów i społeczności

Opis: Trzecim szczeblem drabiny jest tworzenie kompleksowych modułów dydaktycznych opartych na zasadach PBL oraz angażowanie w nauczanie osób z danego miejsca i ekspertów w danej dziedzinie. Uczniowie zajmują się autentycznymi lokalnymi zagadnieniami, współpracując z ekspertami, instytucjami lub członkami społeczności. Projekty mają charakter interdyscyplinarny, łącząc wiele przedmiotów z rzeczywistymi kontekstami.

Zastosowanie praktyczne i studia przypadków:

- **Studium przypadku 1:** Uczniowie współpracują z lokalną organizacją pozarządową zajmującą się ochroną środowiska w celu sporządzenia mapy inwazyjnych gatunków roślin w parku. Umiejętności z zakresu biologii, matematyki i informatyki są wykorzystywane do gromadzenia, analizowania i wizualizacji danych.
- **Studium przypadku 2: Uczniowie** z zajęć z nauk społecznych i języków współpracują nad projektem historii mówionej, przeprowadzając wywiady z lokalnymi starszymi mieszkańcami i tworząc podcast lub archiwum pisemne.
- **Studium przypadku 3:** Uczniowie kierunków STEM współpracują z lokalnym zarządem gospodarki wodnej, aby zaproponować rozwiązania dotyczące lokalnych powodzi, a następnie przedstawiają wyniki swoich badań miejskim decydom.

Wsparcie kolegialne:

- **Wspólnie planujcie projekty interdyscyplinarne**, dostosowując przedmioty, role i harmonogramy.
- **Zapraszanie kolegów do obserwacji lub współprowadzenia zajęć** podczas realizacji projektu.
- **Organizuj regularne spotkania dotyczące postępów** w celu dzielenia się wyzwaniami i pomysłami na ulepszenia.
- **Dzielenie się sieciami kontaktów** z lokalnymi ekspertami, organizacjami pozarządowymi lub instytucjami w celu poszerzenia możliwości.
- **Wspólnie** analizujcie wyniki uczniów i zaangażowanie społeczności, dostosowując przyszłe projekty.

Wartość dodana:

- Wspiera współpracę interdyscyplinarną, rozwój zawodowy i trwałe zaangażowanie społeczności.
- Wymaga starannego planowania i pewności siebie, aby zaangażować partnerów zewnętrznych.
- Zasady PBL: *Nauka na rzecz miejsca, partnerstwo ze społecznością, współpraca.*

2.4 Poziom 4 – Nauka poprzez służbę społeczną: Działanie na rzecz lokalnej społeczności

Opis: Ostatecznie klasa może przejść na czwarty szczebel drabiny, a mianowicie do rozwijania wiedzy, umiejętności i postaw poprzez naukę poprzez działanie na rzecz społeczności lokalnej, tj. uczniowie współpracują z partnerami w społeczności lokalnej, aby zaplanować i stworzyć znaczący, użyteczny produkt z korzyścią dla danego miejsca i społeczności (roczny projekt skupiający się na tradycyjnym rzemiośle szklarskim w społeczności lokalnej – historia produkcji szkła). Uczniowie realizują projekty przynoszące wymierne korzyści dla społeczności. Projekty obejmują planowanie, działanie i ocenę w celu wywarcia rzeczywistego wpływu na otoczenie.

Zastosowanie praktyczne i studia przypadków:

- **Studium przypadku 1:** Uczniowie współpracują z lokalną radą w celu zaprojektowania i założenia ogrodu społecznego, łącząc w ten sposób zagadnienia z zakresu biologii, odpowiedzialności obywatelskiej i zarządzania projektami.
- **Studium przypadku 2:** Uczniowie kierunków artystycznych i projektowych tworzą publiczne murale przedstawiające lokalną historię lub motywy związane ze środowiskiem, współpracując z lokalnymi artystami i mieszkańcami.
- **Studium przypadku 3:** Ogólnoszkolna kampania na rzecz recyklingu angażuje uczniów w planowanie, podnoszenie świadomości oraz monitorowanie redukcji odpadów we współpracy z służbami miejskimi.

Wsparcie kolegialne:

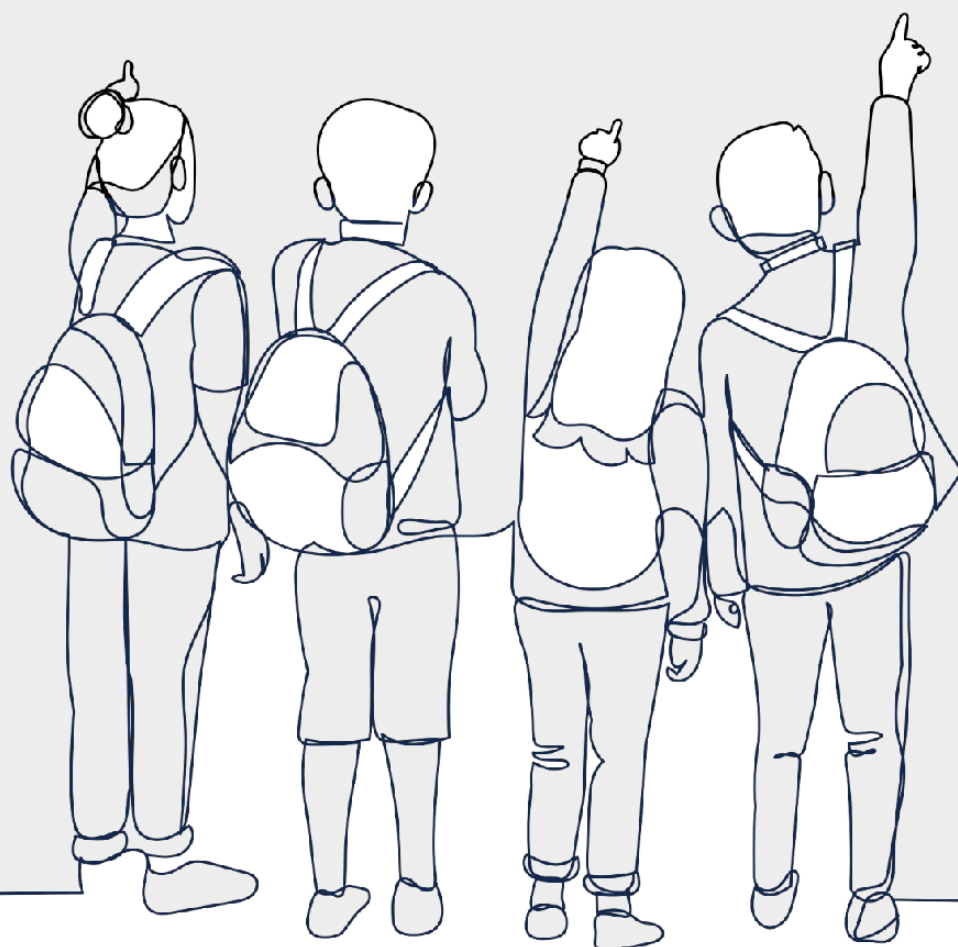
- **Wspieraj mniej doświadczonych nauczycieli** w zarządzaniu złożonymi projektami społecznymi.
- **Wspólne planowanie i ocena etapów projektu**, zapewniające zgodność z celami nauczania i potrzebami społeczności.
- **Dzielcie się historiami sukcesów i wyzwaniami**, aby inspirować innych nauczycieli i doskonalić praktykę.
- **Zastanówcie się jako zespół** nad wpływem projektu społecznego na uczniów i społeczność.

- **Opracuj zestaw narzędzi lub listę kontrolną** na potrzeby przyszłych projektów, dokumentując wyciągnięte wnioski i najlepsze praktyki.

Wartość dodana:

- Maksymalizuje zaangażowanie uczniów, odpowiedzialność obywatelską i przywództwo nauczycieli.
- Najwyższy poziom złożoności, wymagający dużej pewności siebie nauczyciela, zaawansowanego planowania i głębokiego zaangażowania społeczności.
- Zasady PBL: *Nauka poprzez miejsce, aktywny udział uczniów, pełnoprawne narzędzie dydaktyczne.*

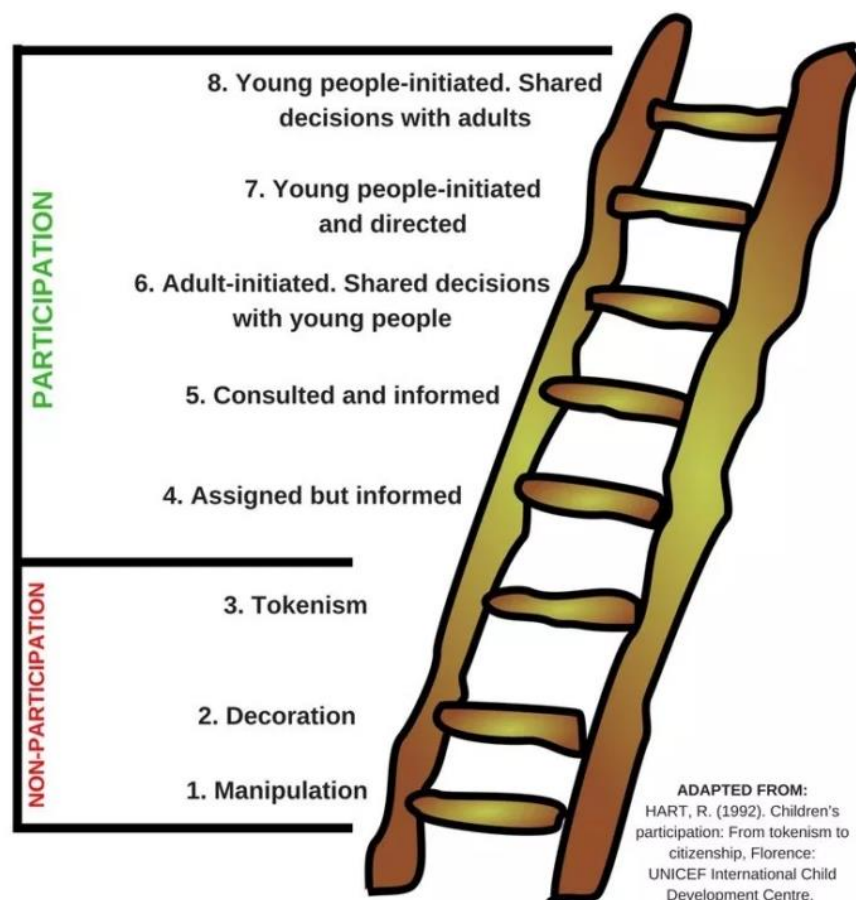
3. Spraw, by nauka była dla uczniów procesem partycypacyjnym

Aktywny udział uczniów stanowi sedno sensownego i skutecznego uczenia się. W niniejszym rozdziale omówiono strategie, zasady i praktyczne podejścia mające na celu **zaangażowanie uczniów jako aktywnych uczestników** procesu uczenia się. Uczenie się oparte na uczestnictwie wykracza poza bierny odbiór wiedzy: uczniowie dokonują wyborów, zgłębiają zagadnienia, współpracują z rówieśnikami i przyczyniają się do osiągnięcia rzeczywistych rezultatów.

Tworząc możliwości uczestnictwa, nauczyciele pomagają uczniom rozwijać krytyczne myślenie, poczucie sprawczości oraz odpowiedzialność za własną naukę. Czytelnicy znajdą tu praktyczne wskazówki dotyczące projektowania lekcji i projektów, które **sprzyjają podejmowaniu decyzji, współpracy, refleksji i działaniu**, dzięki czemu nauka staje się zarówno **zorientowana na ucznia, jak i znacząca w kontekście**.

Drabina uczestnictwa dzieci Rogera Harta

Źródło: <https://www.mefirst.org.uk/resource/arnsteins-ladder-of-participation/>

THE LEVEL	EXAMPLES OF INCLUSION OF STUDENTS
 8. From Children, by Children, for Decision-Making and Impact	- Students with diverse backgrounds lead a campaign to improve an inclusive playground based on community needs. - A student council with representatives of all learners co-designs school policies and presents them to local authorities. - Students create a community festival celebrating different cultures and traditions, with everyone contributing and deciding together. - Peer leaders with different strengths ensure every voice is heard in community meetings. - Students reflect together on the impact of their actions and plan next steps that include all.
 7. Children and Their Own Realizations	- Students choose inquiry topics that matter to them and connect to their own lives and identities. - Learners with different abilities use various ways (drawing, speaking, writing, recording) to explore and share their questions. - Students interview family members and neighbors from diverse backgrounds to understand different perspectives. - Every student selects how they want to learn and what role they want to take in group work. - Students celebrate discoveries together and value each other's unique insights.
 6. From Completed to Influencing Children	- Students collaborate to plan a project that addresses a real need for all learners in the school. - Roles are assigned based on individual strengths and interests so everyone can contribute meaningfully. - Materials and tasks are adapted so all students can participate fully. - Students give feedback to each other in ways that are respectful and supportive. - All students co-evaluate the project and suggest how to improve it for everyone.
 5. Children Are Informed and Involved	- Students receive information in multiple formats (text, images, videos, simplified language) so everyone can understand. - Everyone is invited to share ideas and experiences during discussions. - Group tasks are designed so each student has an important role. - Teachers check in with each student to make sure everyone feels included. - Students support each other by listening and encouraging all contributions.
 4. Children Are Instructed and Informed	- Lessons connect to real places and issues that reflect students' diverse lives and communities. - Examples, stories, and case studies include people from different cultures and abilities. - Students are invited to ask questions and relate content to their own experiences. - Activities are adapted to different learning needs and preferences. - Students work in mixed groups where everyone can learn from each other.
 3. Symbolic (False) Participation	- Students are invited to give input through surveys, votes, or quick polls. - Multiple ways are offered to share opinions (speaking, writing, drawing). - Teachers acknowledge all responses and explain how they are considered. - Group work encourages participation from everyone, not just a few. - Students feel their opinions are welcomed, even if decisions are already made.
 2. Learning in Place – Direct Experience with Place	- Activities are hands-on and accessible for all abilities (e.g., sensory, movement, visual supports). - Students explore places in ways that suit their strengths and needs. - Paired or small-group exploration helps everyone feel safe and included. - Students share observations using different tools (photos, drawings, notes, voice recordings). - Reflections honor different ways of expressing thoughts and feelings.
 1. Manipulation	- Students follow instructions and tasks given by adults. - All students complete the same activity, regardless of individual interests or needs. - Little or no choice is offered in how or what students do. - Students are not asked for their opinions. - The focus is on compliance, not on student voice or inclusion.

Źródło: Wygenerowane przez ChatGPT (2026) na podstawie modelu drabiny PBL oraz drabiny uczestnictwa Arnsteina.

**Młodzi ludzie nie zaczną działać tylko dlatego, że
powiemy im: „bądźcie aktywni”.
Zaczną działać, gdy ktoś **potraktuje ich poważnie.****

Uczestnictwo wymaga charakteru.
*Bez charakteru uczestnictwo zamienia się w walkę interesów,
aktywizm bez odpowiedzialności lub hałas bez słuchania.*

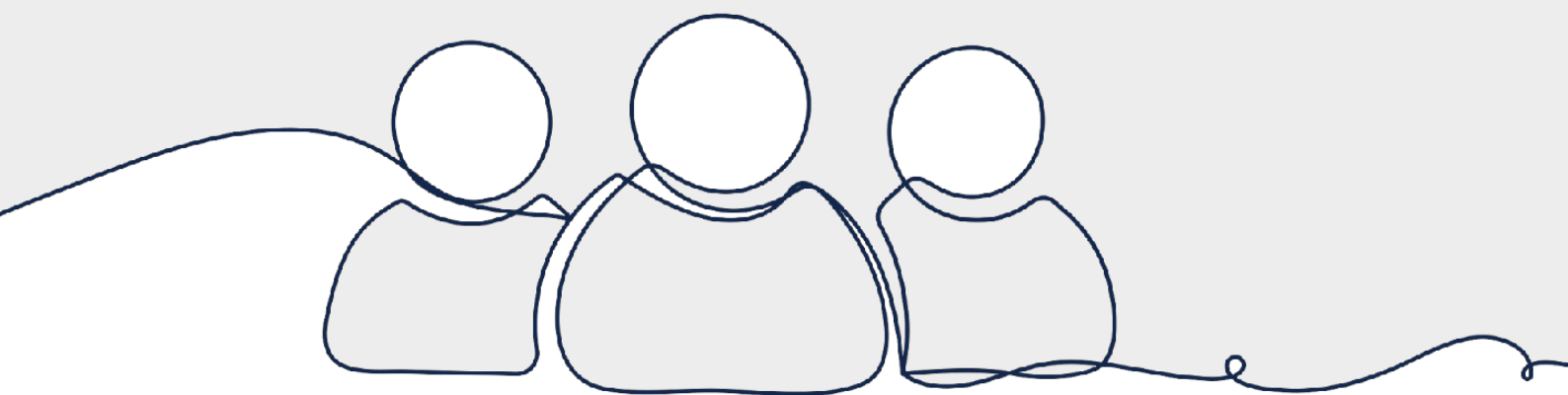
Zaangażowanie to moment, w którym krytyk **staje się
współtwórcą.**

**Nie chodzi tylko o to, by młodzi ludzie wiedzieli, jak
działać. Chodzi o to, by działali dobrze.**

Nie chodzi o działania. Chodzi o środowisko.
Środowisko, w którym młodzi ludzie doświadczają, że mają
wpływ. Gdzie uczą się brać na siebie odpowiedzialność.
Gdzie zaufanie to nie tylko słowo, ale przeżyte
doświadczenie. **Uczestnictwo nie jest metodą. To kultura
relacji.**

Cytaty na temat uczestnictwa z Centrum Rozwoju Charakteru, Czechy

4. Łączenie nauki ze społecznością

W dzisiejszym systemie edukacji integracja szkół z szerszą społecznością wzbogaca proces uczenia się uczniów i wzmacnia więzi między szkołą a społecznością. W niniejszym rozdziale omówiono sposoby wypełniania luki między nauką w klasie a doświadczeniami z życia codziennego, oferując uczniom możliwość zaangażowania się w lokalną kulturę, historię i współczesne zagadnienia, przy jednoczesnym promowaniu aktywnego obywatelstwa i odpowiedzialności społecznej. Wykorzystując zasoby społeczności, szkoły mogą zapewnić autentyczne, znaczące doświadczenia edukacyjne wykraczające poza salę lekcyjną, pomagając uczniom rozwijać praktyczne umiejętności i łączyć zdobytą wiedzę z codziennym życiem. W niniejszym rozdziale przedstawiono **44 sposoby** łączenia nauki ze społecznością lokalną, od prostych zajęć po projekty na większą skalę, które można dostosować do różnych grup wiekowych, przedmiotów i zasobów szkolnych.

- 1. Wydarzenie „Otwarte drzwi”:**
Zaproś członków społeczności lokalnej do szkoły, aby mogli obserwować zajęcia i prezentacje uczniów.
- 2. Kawiarnia dla rodziców:**
Zorganizuj nieformalne spotkania, podczas których rodzice mogą dyskutować na tematy szkolne i brać udział w warsztatach.
- 3. Targi społecznościowe:**
Zorganizuj targi, na których uczniowie zaprezentują i sprzedadzą produkty, które stworzyli w oparciu o zdobytą wiedzę.
- 4. Wystawa prac uczniów:**
Zorganizuj wystawę prac plastycznych uczniów poświęconą lokalnej kulturze i historii.
- 5. Projekt nauki poprzez służbę społeczną:** Zorganizuj projekt, w ramach którego uczniowie pomagają lokalnej organizacji charytatywnej lub zakładają ogród społecznościowy.
- 6. Wizyty w lokalnych firmach:**
Zabierz uczniów na wycieczki do lokalnych firm, aby poznali lokalną gospodarkę.
- 7. Cykl wykładów gościnnych:**
Zapraszaj lokalnych specjalistów i absolwentów, aby dzielili się swoją wiedzą z uczniami.
- 8. Dzień Dziedzictwa Kulturowego:** Zorganizuj dzień, podczas którego uczniowie będą poznawać i dzielić się informacjami na temat tła kulturowego swojej lokalnej społeczności.

9. **Dzień Kariery:** Zaproś członków społeczności z różnych dziedzin, aby porozmawiali ze studentami o swojej karierze.
10. **Piesza wycieczka śladami lokalnej historii:** Zorganizuj pieszą wycieczkę po zabytkach w okolicy pod przewodnictwem lokalnych ekspertów.
11. **Dzień sadzenia drzew:** Nawiąż współpracę z lokalnymi organizacjami ekologicznymi, aby zorganizować wspólną akcję sadzenia drzew.
12. **Sprzątanie okolicy:** Zorganizuj dzień sprzątania okolicy, podczas którego uczniowie będą pracować ramię w ramię z mieszkańcami.
13. **Stoisko na targu rolniczym:** Uczniowie mogą prowadzić stoisko na lokalnym targu rolniczym, sprzedając swoje szkolne projekty.
14. **Konkurs talentów:** Zorganizuj konkurs talentów, na który zaprosisz uczniów i lokalnych mieszkańców do zaprezentowania swoich umiejętności.
15. **Międzypokoleniowe opowiadanie historii:** Zorganizuj wydarzenia, podczas których starsi mieszkańcy dzielą się historiami z uczniami.
16. **Szkolne przedstawienie oparte na lokalnej historii:** Stwórz szkolne przedstawienie oparte na lokalnej historii lub legendach, z udziałem lokalnych aktorów.
17. **Zbiórka żywności dla lokalnej organizacji charytatywnej:** Zorganizuj zbiórkę żywności, aby zebrać darowizny dla lokalnego banku żywności lub schroniska.
18. **Tydzień lokalnych bohaterów:** Uczcij lokalnych bohaterów (strażaków, policjantów, nauczycieli) poprzez prezentacje i zajęcia.
19. **Targi naukowe z udziałem lokalnych ekspertów:** Zaproś lokalnych naukowców lub inżynierów do pełnienia funkcji jurorów lub udziału w szkolnych targach naukowych.
20. **Dzień sportu we współpracy z lokalnymi klubami sportowymi:** Nawiąż współpracę z lokalnymi klubami sportowymi w celu zorganizowania ogólnoszkolnej imprezy sportowej.
21. **Wizyta w gospodarstwie w ramach zajęć z rolnictwa:** Zabierz uczniów do lokalnego gospodarstwa, aby mogli zdobyć praktyczną wiedzę na temat rolnictwa.
22. **Warsztaty dla rodziców i nauczycieli:** Zorganizuj warsztaty dla rodziców, aby mogli poznać nowe narzędzia i strategie edukacyjne.

- 23. Slam poetycki:** Zorganizuj slam poetycki, podczas którego uczniowie zaprezentują własne utwory dotyczące problemów społecznych.
- 24. Targi zdrowia w społeczności lokalnej:** Uczniowie przygotowują projekty dotyczące tematów związanych ze zdrowiem i prezentują je na lokalnych targach zdrowia.
- 25. Dokumentowanie lokalnych tradycji:** Uczniowie przeprowadzają wywiady z osobami starszymi ze społeczności i tworzą film dokumentalny lub album poświęcony lokalnym tradycjom.
- 26. Program recyklingu:** Zainicjuj ogólnoszkolną inicjatywę recyklingową we współpracy z lokalnymi ośrodkami recyklingowymi.
- 27. Projekt mapowania okolicy:** Uczniowie tworzą mapy swojej okolicy, zaznaczając na nich ważne punkty orientacyjne i cechy charakterystyczne.
- 28. Spektakl teatralny dla społeczności lokalnej:** Zorganizuj wydarzenie teatralne dla społeczności lokalnej, podczas którego uczniowie wystawią sztuki lub skecze napisane przez lokalnych autorów.
- 29. Zrównoważone ogrodnictwo:** Nawiązanie współpracy z lokalnymi ogrodnikami w celu stworzenia zrównoważonego ogrodu szkolnego.
- 30. Szkolna gazetka z lokalnymi artykułami:** Założenie szkolnej gazetki zawierającej artykuły o lokalnej społeczności.
- 31. Kampania w mediach społecznościowych na rzecz lokalnych spraw:** Uczniowie tworzą kampanię w mediach społecznościowych, aby zwiększyć świadomość na temat lokalnej sprawy.
- 32. Korespondencja klasowa z osobami starszymi:** Stworzenie programu, w ramach którego uczniowie prowadzą korespondencję z osobami starszymi z lokalnej społeczności.
- 33. Współpraca z lokalnym muzeum:** Nawiąż współpracę z lokalnym muzeum w celu organizacji wycieczek edukacyjnych, wystaw lub interaktywnych zajęć.
- 34. Uhonorowanie lokalnych artystów:** Zorganizuj wydarzenie poświęcone lokalnym artystom, muzykom lub tancerzom.
- 35. Wydarzenie poświęcone wystąpieniom publicznym:** Uczniowie wygłaszają przemówienia na tematy związane z ich społecznością lub aktualnymi problemami

lokalnymi.

- 36. Instalacja sztuki publicznej:** Współpraca z lokalnymi artystami w celu stworzenia dzieła sztuki publicznej odzwierciedlającego wartości społeczności.
- 37. Warsztaty technologiczne dla seniorów:** Uczniowie uczą seniorów z lokalnej społeczności, jak korzystać z nowoczesnych technologii i mediów społecznościowych.
- 38. Program „Od gospodarstwa do szkoły”:** Nawiąż współpracę z lokalnymi rolnikami w celu dostarczania świeżych produktów do szkolnych obiadów.
- 39. Debata na temat lokalnych problemów:** Zorganizuj debatę uczniowską na temat aktualnego problemu dotyczącego społeczność.
- 40. Marsz charytatywny:** Zorganizuj marsz społecznościowy, aby zebrać fundusze na rzecz lokalnych organizacji

charytatywnych.

- 41. Tworzenie materiałów promocyjnych dla lokalnych firm:** Uczniowie projektują materiały marketingowe (ulotki, strony internetowe) dla lokalnych firm.
- 42. Wspólne czytanie na głos:** Zorganizuj wydarzenie, podczas którego uczniowie i mieszkańcy będą sobie nawzajem czytać opowiadania.
- 43. Warsztaty artystyczne i rzemieślnicze dla społeczności lokalnej:** Uczniowie prowadzą warsztaty artystyczne i rzemieślnicze dla członków społeczności lokalnej, aby zaprezentować swoją kreatywność.
- 44. Bieg charytatywny lub spacer rekreacyjny:** Zorganizuj bieg charytatywny lub spacer rekreacyjny, aby wesprzeć lokalne inicjatywy lub szkoły, angażując w to uczniów i lokalnych mieszkańców.

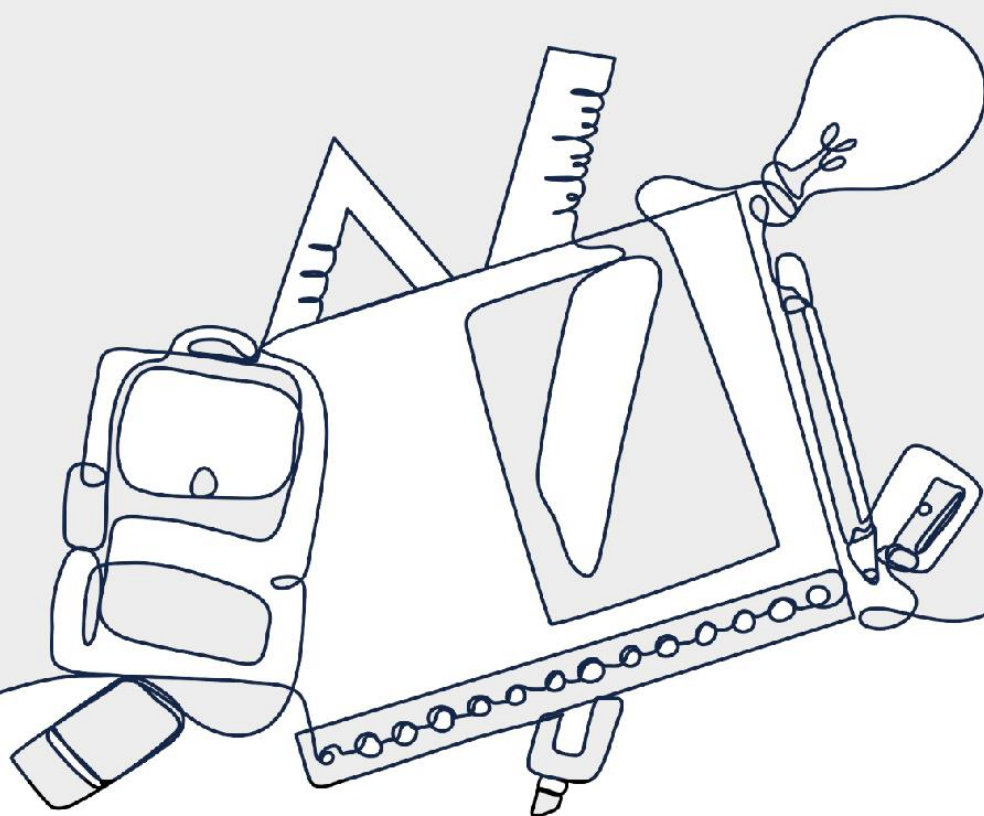
Działania opisane w tym rozdziale pokazują, że łączenie nauki ze społecznością lokalną to nie tylko zapraszanie społeczności do klasy, ale także zabieranie uczniów do społeczności i wykorzystywanie otoczenia jako dynamicznego źródła wiedzy. Dzięki uwzględnieniu rzeczywistych problemów i lokalnych partnerstw szkoły mogą stworzyć środowisko edukacyjne, które przygotowuje uczniów zarówno do sukcesów w nauce, jak i do aktywnego obywatelstwa. Dzięki tym działaniom edukacyjnym opartym na zaangażowaniu społeczności uczniowie zaczynają postrzegać swoją naukę jako coś istotnego nie tylko z punktu widzenia egzaminów, ale także dla poprawy sytuacji w ich własnych dzielnicach i na całym świecie.

Zalecenia:

- **Wyznacz jasne cele edukacyjne:** Dostosuj działania edukacyjne do konkretnych kompetencji i zasad PBL, aby zapewnić uczniom zdobycie zarówno wiedzy, jak i praktycznych, przydatnych w prawdziwym życiu umiejętności.
- **Skupienie się na rozwoju kompetencji:** Należy projektować działania oparte na społeczności lokalnej, które pomagają uczniom rozwijać kompetencje, takie jak współpraca, rozwiązywanie problemów i komunikacja.
- **Wprowadź zasady PBL:** Upewnij się, że nauka jest powiązana z lokalnymi problemami, wymaga aktywnego udziału i angażuje uczniów w znaczące, praktyczne doświadczenia.

Koncentrując się na tych celach, szkoły mogą zwiększyć skuteczność swoich działań na rzecz zaangażowania społecznego, tworząc bogatsze i bardziej dynamiczne doświadczenia edukacyjne dla uczniów, jednocześnie wzmacniając ich więź ze społecznością lokalną.

5. Możliwości zarządzania szkołami na poziomie krajowym

W poniższym rozdziale przedstawiono, w jaki sposób PBL może pomóc w realizacji krajowych programów nauczania w krajach uczestniczących w projekcie: Czechach, Słowacji, Rumunii, Polsce i Finlandii.

Czechy:

Nauczanie oparte na miejscu jako jasna droga do opanowania nowego krajowego programu nauczania dla szkół podstawowych (RVP ZŠ)

Informacje o zrewidowanym krajowym programie nauczania dla szkół podstawowych (RVP ZŠ), który szkoły będą realizować od roku szkolnego 2028/2029, stopniowo docierają do placówek. Nowy program kładzie większy nacisk na rozwój kluczowych kompetencji, umiejętności czytania i pisanie oraz powiązanie nauczania z sytuacjami z życia codziennego. Jednocześnie zapewnia szkołom większą swobodę, nie określając sztywnego przydziału godzin na poszczególne przedmioty lub obszary edukacyjne. Jednym ze sposobów sensownego i stopniowego wdrażania nowego programu nauczania jest nauczanie oparte na miejscu (PBL). Podejście to łączy nauczanie z otoczeniem szkoły, społecznością i lokalną społecznością, pomagając dzieciom uczyć się na podstawie rzeczywistych sytuacji i wyzwań.

Nauczanie oparte na miejscu dobrze wpisuje się w nowy program nauczania – na przykład cały temat przekrojowy „Zrównoważone środowisko” opiera się bezpośrednio na tym podejściu. Gdy jest ono wdrażane na najwyższym poziomie, na przykład w formie projektu społecznego realizowanego przez uczniów, podejście to ma potencjał, by rozwijać wszystkie osiem kluczowych kompetencji określonych w nowym programie nauczania.

W jaki sposób nauczanie oparte na miejscu wspiera kluczowe kompetencje

- **Kompetencja w zakresie uczenia się**

Uczniowie uczą się, obserwując otaczający ich rzeczywisty świat, pracując z lokalnymi danymi oraz łącząc teorię z praktyką.

- **Kompetencja komunikacyjna**

Uczniowie komunikują się z członkami społeczności, przeprowadzają wywiady, prezentują wyniki projektów lub ankiet, prowadzą dyskusje i

pracują z różnego rodzaju informacjami w kontekście swojej lokalnej społeczności.

- **Kompetencje osobiste i społeczne**

Uczniowie pracują w zespołach, dzielą się rolami, biorą na siebie odpowiedzialność i doświadczają znaczenia swojej pracy poprzez rzeczywiste wyniki.

- **Kompetencje obywatelskie i zrównoważonego rozwoju**

Uczniowie badają, jak funkcjonuje społeczność, jaką rolę odgrywają obywatele i instytucje, uczestniczą w rozwiązywaniu rzeczywistych problemów lokalnych oraz przyczyniają się do zrównoważonego rozwoju i poprawy jakości życia.

- **Kompetencje w zakresie przedsiębiorczości i pracy**

Uczniowie tworzą własne rozwiązania problemów, planują kolejne kroki, korzystają z zasobów i materiałów oraz współpracują z lokalnymi partnerami. Rozwijają kreatywność i umiejętności zarządzania projektami.

- **Kompetencje w zakresie rozwiązywania problemów**

Metoda PBL opiera naukę na rzeczywistych lokalnych wyzwaniach – uczniowie identyfikują problemy, gromadzą dane, badają przyczyny, proponują rozwiązania, testują je i oceniają wyniki.

- **Kompetencje kulturowe**

Uczniowie zgłębiają dziedzictwo kulturowe regionu, zajmują się zabytkami, opowieściami, tradycjami i krajobrazem kulturowym, co sprzyja szacunkowi dla lokalnych wartości.

- **Kompetencje cyfrowe**

Uczniowie w sposób przemyślany wykorzystują narzędzia cyfrowe do mapowania, dokumentowania i prezentowania lokalnych zagadnień, tworząc i oceniając treści cyfrowe.

Programy takie jak „Szkoła zrównoważonego życia” mogą pomóc szkołom w osiągnięciu oczekiwanych efektów nauczania zgodnie z nową, zaktualizowaną

czeską programem nauczania. W kolejnych wydaniach biuletynu przedstawimy konkretne przykłady tego, jak w prosty sposób włączyć PBL do nauczania – zarówno w poszczególnych przedmiotach, jak i w całej szkole.

6. Jak rozpocząć nauczanie oparte na projektach (PBL) i edukację obywatelską (CS) w swojej szkole

W tym rozdziale przedstawiamy Państwu **PRZEWODNIK PO WDRAŻANIU NAUKI OPARTEJ NA MIEJSCU W CAŁEJ SZKOLE (PRZEWODNIK)**. Ma on formę tabeli (macierzy) zaprojektowanej tak, aby pomóc szkołom i koordynatorom we wdrażaniu nauki opartej na miejscu (PBL) w całej szkole, zapewniając, że kluczowe zasady i warunki nie zostaną pominięte. Mamy nadzieję, że dzięki zastosowaniu wspólnego języka przewodnik ten będzie mógł być lepiej przedstawiony, zrozumiany i zastosowany przez szkoły, a następnie monitorowany podczas oceny PBL.

Niniejszy przewodnik stanowi narzędzie wspomagające analizę sytuacji szkoły we współpracy z zespołami. Powinien być wprowadzany stopniowo, a jego treść zgłębiana poprzez dobrze prowadzone dyskusje z nauczycielami przez osobę, która posiada solidną wiedzę na temat PBL i rozwoju charakteru (CS) oraz postrzega tabelę jako praktyczny dokument orientacyjny dla wszystkich zaangażowanych stron.

Należy pamiętać, że głównym celem niniejszego przewodnika jest **zwiększenie zbiorowej skuteczności w szkole**, tak aby wpływ na proces uczenia się każdego ucznia był większy i szybszy, nauczyciele czerpali radość z nauczania, a cała kultura szkolna kwitła (Hattie). Jeśli tak nie jest, szkoły nie powinny czuć się ograniczone przez ten model.

Struktura przewodnika

Przewodnik podzielony jest na **trzy obszary**:

1. **Wspierające zarządzanie szkołą**
2. **Współpracująca i ucząca się społeczność nauczycieli**
3. **Nauczanie oparte na miejscu**

Uznaliśmy te trzy obszary za kluczowe dla społeczności szkolnej – w tym dla kierownictwa szkoły, nauczycieli, uczniów, rodziców i szerszego grona interesariuszy – aby mieli oni świadomość tych kwestii i nieustannie nad nimi pracowali, mając jasność co do tego, gdzie obecnie się znajdują i dokąd chcą zmierzać.

Obszary te są ze sobą powiązane: poprawa w jednym z nich często ma pozytywny wpływ na pozostałe, co przekłada się na większą kompetencję i zaangażowanie uczniów.

Podobszary

Każdy obszar dzieli się na **podobszary**. Na przykład:

1.1 Mamy jasno sformułowaną wspólną wizję, w której miejsce, w którym mieszkamy i pracujemy, odgrywa ważną rolę. Wokół tej wizji panuje konsensus.

Celem każdego podobszaru jest wskazanie, co należy wdrożyć lub wziąć pod uwagę, aby rozwijać dany obszar (np. wspierające kierownictwo szkoły).

Pięć kluczowych cech PBL

Aby wdrożyć PBL w całej szkole bez utraty jej filozofii edukacyjnej, wyodrębniliśmy kluczowe elementy z jedenastu zasad perspektywy SEVER, tworząc **pięć kluczowych cech** wspólnych dla wszystkich szkół:

1. **Uczestnictwo**
2. **Współpraca z otoczeniem**
3. **Zrównoważony rozwój**
4. **Interdyscyplinarność**
5. **Partnerstwo ze społecznością lokalną**

W odniesieniu do każdej cechy przedstawiamy **sugerowane pytania**, które mają pomóc w refleksji i dyskusji. Mają one służyć jako punkty wyjścia, pomagające zespołom w dogłębnym przemyśleniu każdego podobszaru, a nie jako sztywne zasady.

Cel pytań

Pytania te pomagają zespołom szkolnym ocenić aktualną sytuację ich szkoły oraz określić kierunek, w którym chcą podążać, tworząc podstawę dla **planu działania**.

Sposób weryfikacji

W kolumnie „**Sposób weryfikacji**” podano dokumenty i źródła, które mogą pomóc w zebraniu informacji na temat każdego podobszaru. Lista ta ma charakter przykładowy i nie jest wyczerpująca.

Kolumny „Uwagi”

Kolumny „**Uwagi**” służą do zapisywania spostrzeżeń i wniosków wynikających z dyskusji zespołu szkolnego. Będą one wsparciem przy tworzeniu konkretnego **szkolnego planu działania**.

6.1 PRZEWODNIK PO WDRAŻANIU NAUKI OPARTEJ NA MIEJSCU W CAŁEJ SZKOLE (PRZEWODNIK)

Przewodnik po samoocenie wdrażania nauczania opartego na miejscu w całej szkole										
OB SZ AR	PODOBSZAR (stan lub warunek idealny)	PIĘĆ KLUCZOWYCH CECH NAUKI OPARTEJ NA MIEJSCU					MOŻLI WE SPOSO BY WERYFI KACJI	PODSUMOWA NIE DYSKUSJI DOTYCZĄCEJ KAŻDEGO PODOBSZARU (jakie są nasze przemyslenia na ten temat, pytania)	GDZIE OBECNIE SIĘ ZNAJDUJEMY (SKALA 0-5) Uwaga: Przed przypisaniem oceny należy pozwolić zespołowi omówić, co dla nich oznacza ocena 0 i jak wyglądałaby ocena 5 (co słyszą, czują i widzą w obecnej sytuacji). Należy sporządzić notatki na przyszłość.	Pytania do rozważenia:
		1. Uczestnictwo – zaangażowanie w dzielenie się informacjami i podejmowanie decyzji.	2. Praca z miejscem – uczenie się o miejscu, w miejscu i dla miejsca; budowanie relacji z nim; dostosowywanie się do lokalnego kontekstu.	3. Zrównoważony rozwój – wspieranie zrównoważonego rozwoju w szkole: wkład szkoły, powiązania między aspektami społeczno- ekonomicznymi i ekologicznymi.	4. Interdyscyplinarność – powiązania między przedmiotami i dziedzinami nauki; stosowanie uniwersalnej zasady wzajemnych powiązań	5. Partnerstwo ze społecznością – angażowanie się na poziomie lokalnym i globalnym we współpracę z rodzicami, gminami, społeczeństwem, organizacjami oraz dążenie do współpracy międzynarodowej.				
		1. WS PIE RAJ ĄC E	1.1 Mamy jasno sformułowaną wspólną wizję, w której miejsce, w którym mieszkamy i pracujemy, odgrywa ważną rolę. Wokół tej wizji	Jak stworzyliście wizję swojej szkoły? Kto brał udział w jej tworzeniu i w jaki sposób dbacie o to, by pozostała żywa?	Jaką rolę odgrywa lokalizacja szkoły w kształtowaniu waszej wizji? Jaki wpływ ma to na uczniów?	W jaki sposób idea zrównoważonego rozwoju przejawia się w życiu szkoły i wśród uczniów?				

KIE RO WN ICT WO SZK OŁ Y	panuje konsensus.					Kto zna Państwa wizję i czy regularnie się z nią konsultujecie?				
	1.2 Mamy „żywy” program nauczania, wywodzący się z naszej wizji, który stanowi wytyczne dla wszystkich; uwzględnia on miejsce, w którym żyjemy, i podkreśla jego znaczenie dla nauczania i uczenia się.	<i>W jaki sposób opracowywany jest program nauczania w Państwa szkole? Kto bierze udział w jego tworzeniu? W jaki sposób z niego korzystacie, jak go oceniasz i aktualizujecie?</i>	<i>Czego każdy uczeń może się nauczyć dzięki PBL? Jakie efekty definiujecie w kontekście PBL?</i>	<i>W jaki sposób włączyliście zasady zrównoważonego życia do programu nauczania?</i>	<i>Jakie możliwości łączenia lekcji i przedmiotów zapewnia wasz program nauczania? Czy obejmuje on zintegrowane bloki, jednostki tematyczne lub PBL?</i>	<i>Jaką rolę w programie nauczania odgrywa wasza społeczność? Kim są ważni lokalni partnerzy w zakresie PBL? Jakie korzyści przynosi to procesowi uczenia się uczniów?</i>	Programy nauczania, dokumenty aktualizacyjne i dokumentacja oceny.			
	1.3 Staramy się stworzyć optymalne warunki do wdrożenia metody PBL w całej szkole. Przykłady działań: Tworzenie zdrowego klimatu szkolnego dla wszystkich, w tym dla uczniów i rodziców. Wspieranie kształcenia ustawicznego nauczycieli i kadry	<i>Czy wiesz, czego nauczyciele i uczniowie potrzebują do realizacji PBL? Jak się tego dowiedzieć? Jak ustalas, co jest niezbędne do stworzenia odpowiednich warunków dla PBL? Czy przedstawiciele uczniów są</i>	<i>Czy sporządziłeś mapę możliwości edukacyjnych dostępnych w ramach PBL? Jakie możliwości edukacyjne oferuje Twoje lokalne otoczenie? Jak odpowiednio warunki może zapewnić dyrekcja szkoły, aby wspierać PBL?</i>	<i>W jaki sposób funkcjonowanie szkoły, jej wyposażenie, otoczenie i zarządzanie zasobami odzwierciedlają zasady zrównoważonego życia?</i>	<i>W jaki sposób dyrekcja szkoły motywuje nauczycieli oraz stwarza czas i przestrzeń na współpracę międzyprzedmiotową, planowanie i nauczanie?</i>	<i>W jaki sposób utrzymujecie partnerstwa? Jakie korzyści odnoszą partnerzy?</i>	Regulamin szkoły, wewnętrzne wytyczne, opinie uczniów, nauczycieli i rodziców.			

	kierowniczej szkoły. Zapewnienie odpowiednich obiektów i sprzętu do nauczania i uczenia się poza salą lekcyjną. Efektywne wykorzystywanie lokalnych zasobów. Ekologiczne funkcjonowanie szkoły i zrównoważone zarządzanie finansami. Opracowanie planu zajęć sprzyjającego nauczaniu opartemu na projektach (PBL)	angażowani na poziomie klasy lub szkoły?								
2. WS PÓ ŁPR AC A I SPO ŁEC ZN OŚ Ć NA	2.1 Każdy nauczyciel w szkole nieustannie i regularnie angażuje się w doskonalenie zawodowe. Opis: Nauczyciele rozumieją cel PBL, jego założenia pedagogiczne, zasady oraz „drabinę” PBL. Potrafią stosować odpowiednie metody	Nauczyciele analizują i oceniają stosowanie wszystkich pięciu kluczowych cech PBL .					Plany lecyjne nauczycieli, portfolio nauczycieli, wywiady z nauczycielami i dyrekcją szkoły.			

UCZYSELKA	nauczania i skutecznie włączać je do swoich lekcji. Nauczyciele oceniają swoją pracę na podstawie samooceny oraz informacji zwrotnych uzyskanych od uczniów, kolegów i kierownictwa szkoły, a także dostosowują swoje metody nauczania, aby osiągnąć cele edukacyjne.					
	2.2 Współpracująca społeczność nauczycieli, w której współpraca zwiększa skuteczność nauczania i wzmacnia wpływ na każdego ucznia. Opis: Nauczyciele wspólnie planują, prowadzą zajęcia, obserwują nawzajem swoje lekcje i udzielają konstruktywnej	Społeczność nauczycieli analizuje i ocenia stosowanie wszystkich pięciu kluczowych cech PBL .	Protokoły ze spotkań zespołów, raporty z nauczania, nagrania wideo, zdjęcia oraz dowody osiągnięć uczniów.			

informacji zwrotnej.					
2.3 W zespole nauczycieli jeden nauczyciel pełni rolę lidera (koordynatora) PBL, który ma doświadczenie we wdrażaniu PBL i jest zmotywowany do kierowania pracą kolegów. Opis: Koordynator zwołuje spotkania, formułuje tematy i pytania związane z PBL oraz moderuje dyskusje między kolegami i kierownictwem szkoły.	Koordynator wspiera społeczność nauczycieli w refleksji nad stosowaniem wszystkich pięciu kluczowych cech PBL oraz w ich ocenie.	Protokoły ze spotkań, wywiady.			
2.4 Społeczność nauczycieli regularnie konsultuje się z zewnętrznym ekspertem ds. PBL	Zewnętrzny konsultant przekazuje informacje zwrotne zespołowi nauczycieli i udziela im wskazówek dotyczących stosowania wszystkich pięciu kluczowych cech PBL.	Protokoły z posiedzeń, raporty.			

	(konsultantem lub krytycznym obserwatorem) w celu zapewnienia jakości i wspierania rozwoju zawodowego.								
3. NAUKA OPARTA NA MIEJSCU (PBL)	3.1 Nauczyciele planują i realizują PBL, uwzględniając potrzeby edukacyjne każdego ucznia.	Jaka jest rola uczniów w PBL? Na jakie aspekty mogą oni wpływać (np. temat, cele lekcji, proces, metody)?	Czy w planie nauczania wykorzystujesz konkretne lokalne zjawiska i przykłady? Czy społeczność lub otaczające środowisko często stają się Twoją salą lekcyjną? Czy udaje Ci się skutecznie uczyć o ważnych lokalnych tematach lub wyzwaniach, takich jak zmiany klimatyczne? Czy Twoje nauczanie przyczynia się do poprawy sytuacji lokalnej społeczności? Czy Twoje nauczanie pomaga uczniom budować więź z miejscem?	Czy pokazujesz różnicę między zrównoważonym a niezrównoważonym stylem życia? Czy promujesz zrównoważone praktyki? Czy dzielisz się i pokazujesz znaczenie ochrony przyrody, szacunku dla wszystkich form życia, zrozumienia wzajemnych powiązań między zjawiskami oraz rozwijania u uczniów umiejętności przewidywania przyszłych skutków?	W jaki sposób łączysz ze sobą różne przedmioty? W jaki sposób stosujesz podejście multidyscyplinarne podczas badania lokalnych zjawisk?	Kogo spoza szkoły angażujesz w nauczanie? Jaka jest ich rola (np. ekspert, współnauczyciel, konsultant, partner projektu)?	Dokumenty dotyczące planowania i refleksji nauczycieli, wywiady, dowody osiągnięć uczniów.		

	3.2 Nauczyciele monitorują wpływ swojego nauczania opartego na PBL, zwłaszcza na rozwój kompetencji uczniów. Obszary kluczowe: Uczestnictwo uczniów i ich wiara we własny wpływ. Rozwój relacji uczniów z otoczeniem oraz zrozumienie tego otoczenia. Kompetencje w zakresie zrównoważonego rozwoju. Umiejętność stosowania podejść interdyscyplinarnych Współpraca z różnymi partnerami. Rozwój wiedzy i umiejętności w konkretnych obszarach przedmiotowych (np. języki, matematyka, nauki przyrodnicze)	<i>Jak zmienił się poziom zaangażowania uczniów i ich przekonanie o własnym wpływie? Skąd to wiesz?</i>	<i>Czy wzmocniła się relacja uczniów z otoczeniem, w tym ich wiedza, postrzeganie i interpretacja? Skąd wiadomo, że tak się dzieje?</i>	<i>Czy rozwija się kompetencja uczniów w zakresie zrównoważonego rozwoju (np. szacunek dla wszystkich form życia, myślenie perspektywiczne o przyszłości, stosowanie zrównoważonych rozwiązań)? Jak można to zaobserwować u każdego ucznia?</i>	<i>Czy podczas badania konkretnego zjawiska rozwija się u uczniów myślenie systemowe i holistyczne?</i>	<i>Czy poprawia się komunikacja i współpraca z osobami lub grupami spoza klasy? Czy uczniowie coraz lepiej rozumieją znaczenie relacji społecznych, różnorodność potrzeb oraz odmienne opinie?</i>	Raporty nauczycieli i dokumenty planistyczne, portfolio uczniów, dowody nauki, wywiady.			
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3.3 Nauczyciele pomagają uczniom w gromadzeniu dowodów nauki, aby pomóc im dostrzec rozwój kompetencji w ramach PBL. Obszary kluczowe: Zaangażowanie uczniów i wiara w swój własny wpływ. Rozwój relacji uczniów z otoczeniem oraz zrozumienie tego otoczenia. Kompetencje w zakresie zrównoważonego rozwoju. Umiejętność stosowania podejścia interdyscyplinarnego. Współpraca z różnymi partnerami. Rozwój wiedzy i umiejętności w konkretnych obszarach przedmiotowych (np. języki, matematyka, nauki przyrodnicze)		Czy uczniowie zastanawiają się nad własnym udziałem? Jakiego postępu osiągnęli w pełnieniu swojej roli?	Czy uczniowie zastanawiają się nad swoją relacją z miejscem, w którym mieszkają? Co im to dało?	Czy uczniowie zastanawiają się nad swoim rozumowaniem i zachowaniem z perspektywy zrównoważonego życia? Czy są świadomi swoich postępów na przestrzeni czasu?	Czy uczniowie zastanawiają się nad swoimi doświadczeniami związanymi z wykorzystaniem wiedzy i umiejętności z różnych dziedzin do rozwiązywania praktycznych problemów?	Czy uczniowie zastanawiają się nad lokalną społecznością w otoczeniu szkoły? Czego nauczyli się dzięki tym interakcjom?	Teczki uczniów, zebrane dowody nauki, wywiady z uczniami i nauczycielami .			
---	--	---	---	---	---	---	--	--	--	--

6.2 Opracowanie planu działania

Szablon: Plan działania na rok szkolny

1. INFORMACJE WSTĘPNE O SZKOLE

Nazwa szkoły:

Adres szkoły:

Profil szkoły: (np. Gdzie znajduje się szkoła? Jak duża jest – pod względem liczby pracowników i uczniów? Jak się prezentuje?)

Główna osoba do kontaktu w szkole i pełniona przez nią funkcja:

Strona internetowa szkoły:

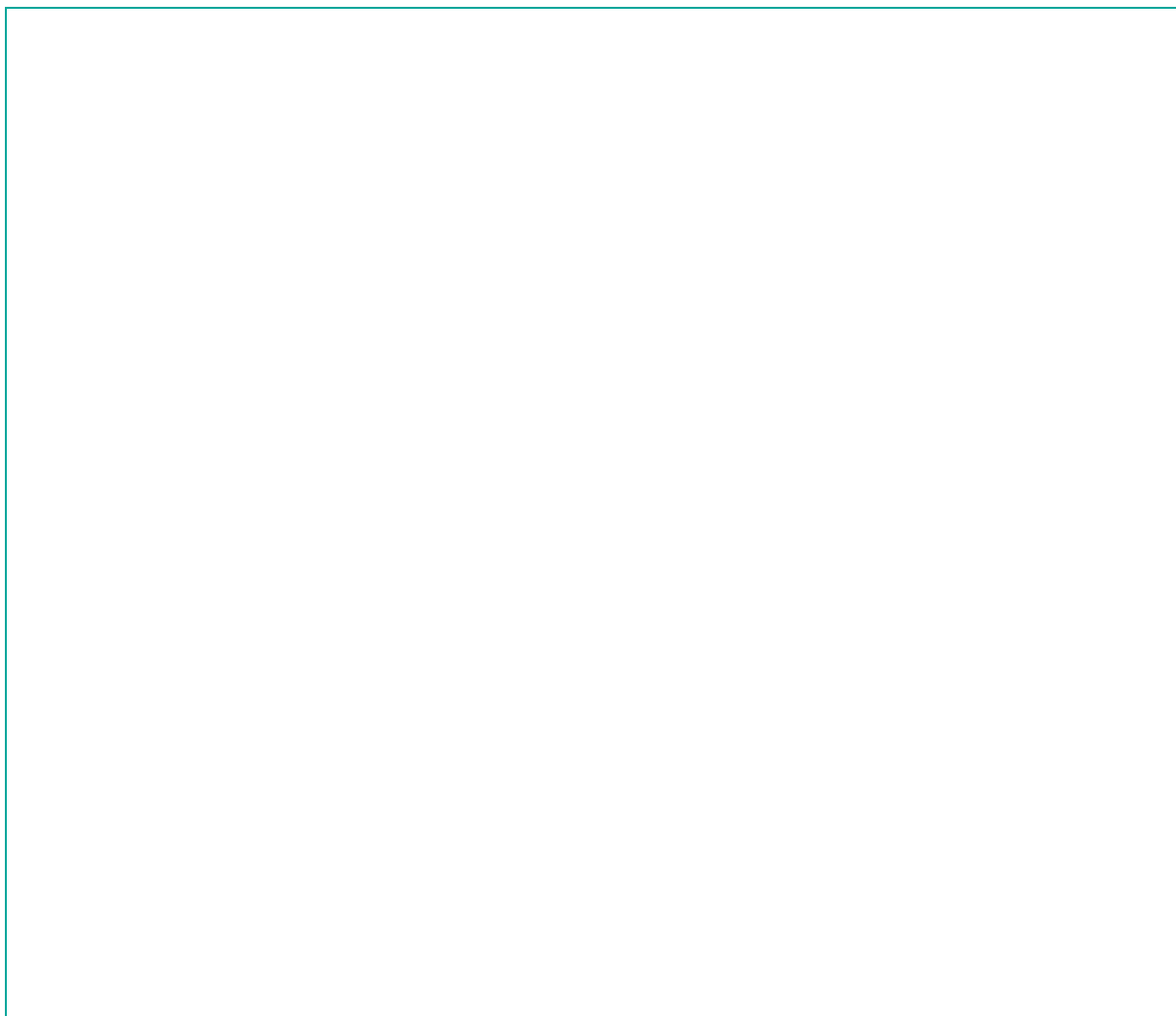
2. CZŁONKOWIE ZESPOŁU REALIZUJĄCEGO PROJEKT

Imię i nazwisko	Kwalifikacje nauczycielskie, przedmiot	Rola w zespole	Osobiste oczekiwania każdego członka zespołu wobec projektu

3. KLUCZOWE PODSUMOWANIE OBECNEJ SYTUACJI W ZAKRESIE STOSOWANIA METODY PBL W CAŁEJ SZKOLE, NA PODSTAWIE PRZEWODNIKA DO SAMOOCENY

Trzy obszary, w których stosuje się pięć kluczowych cech

1. Wspierające kierownictwo szkoły:
Gdzie znajdujemy się na skali od 0 do 5? Proszę opisać swoją sytuację:
2. Współpracująca i ucząca się społeczność nauczycieli:
Gdzie znajdujemy się na skali od 0 do 5? Proszę opisać swoją sytuację:
3. Nauczanie oparte na lokalnym kontekście:
Gdzie plasujemy się na skali od 0 do 5? Proszę opisać swoją sytuację:

4. ROCZNY PLAN ZESPOŁU SZKOLNEGO

Cel (sformułowany zgodnie z zasadami SMART)

Pytania przewodnie z wykorzystaniem skali:

W jakim kierunku chcesz się przesunąć na skali w każdym obszarze?

Jak wygląda ta zmiana – co widzisz, słyszysz i czujesz?

Jakie działania są potrzebne, aby osiągnąć tę zmianę?

Czy wszyscy członkowie zespołu są zgodni i zmotywowani? Czy cel jest realistyczny?

...

Wpływ naszego celu na uczniów:

Jaki wpływ chcemy wywrzeć na każdego ucznia?

Skąd będziemy wiedzieć, że go osiągnęliśmy?

...

Wspólny plan realizacji naszego celu (przykładowy plan)

Należy uwzględnić cele, działania, członków zespołu odpowiedzialnych za realizację, harmonogram oraz metody weryfikacji.

KLUCZOWE KROKI: <i>Jakie działania musimy podjąć, aby osiągnąć nasz cel?</i>	TERMIN: <i>Kiedy należy to zrealizować?</i>	ŹRÓDŁA I POTRZEBY: <i>Jakie zasoby, narzędzia lub warunki muszą być zapewnione, aby zrealizować każdy z kroków?</i>	OSOBA ODPOWIEDZIALNA

Dalsze prace (do wykonania później, w miarę postępów współpracy zespołu)

- **Aktualizacja celu i planu:** Przegląd śródkresowy i aktualizacje w razie potrzeby.
- **Ocena roczna:** Ocena ogólnej współpracy, osiągnięć i postępów na koniec roku szkolnego.

6.3 Ocena i refleksja

Portfolio ucznia dotyczące PBL (dowody nauki)

(Może to również wspierać rozwój zawodowy nauczycieli w obszarze 2:
Współpracujący i wspierający zespół nauczycieli).

Cel

Portfolio ma na celu:

- Systematyczne i ciągle ustalanie priorytetów celów rozwoju zawodowego
- Zgromadzenie materiałów związanych z własnym rozwojem w jednym, łatwo dostępnym miejscu
- Refleksję nad własnym procesem uczenia się i jego rozpoznawanie oraz dostosowywanie praktyk w razie potrzeby
- Motywowanie do rozwoju zawodowego w karierze nauczycielskiej

Aby to zadziało

- Powinno to być przyjemne i mieć znaczenie dla nauczycieli
- Udział powinien być dobrowolny
- Nauczyciele powinni dostrzegać wyraźną wartość zawodową wynikającą z korzystania z tego rozwiązania

Sugerowane kluczowe treści

A. Plan rozwoju zawodowego

1. Punkt wyjścia – analiza mojej kariery nauczycielskiej

- Określenie mocnych stron, możliwości i obszarów wymagających poprawy
- Z perspektywy PBL (nauczania opartego na projektach) zastanów się, na jakim etapie znajduje się obecnie każdy nauczyciel, w tym kadra kierownicza

2. Cel rozwoju zawodowego

- Określ jasny cel rozwoju na dany rok szkolny: czego chcesz się nauczyć i jak zamierzasz osiągać postępy

3. Plan

- *W jaki sposób zamierzasz osiągnąć swój cel nauczania jako nauczyciel?*
- *Jakich zasobów lub wsparcia potrzebujesz?*

4. Wpływ

- *Skąd będziesz wiedzieć, że Twoja nauka wywarła pozytywny wpływ na uczniów?*

B. Gromadzenie materiałów – nakreślenie mojego celu edukacyjnego

- *Plany lekcji i wyniki zajęć*
- *Refleksje uczniów*
- *Informacje zwrotne od współpracowników, dyrekcji szkoły i zewnętrznych konsultantów (np. nauczanie w tandemie, obserwacje otwartych lekcji)*
- *Materiały z seminariów lub warsztatów związanych z Twoim celem nauczania*
- *Zdjęcia Twojej pracy, nagrania wideo*
- *Notatki z autorefleksji lub adnotacje – w tym pomysły na poprawki, jeśli coś nie idzie zgodnie z planem*

Możliwe formaty

- **Format papierowy:** teczka z kartkami, zeszyt, segregator lub pudełko
- **Format cyfrowy:** platforma internetowa lub zbiór online
- **Połączenie:** zarówno zasoby papierowe, jak i cyfrowe

7. Informacje o projekcie i organizacjach partnerskich

Niniejsza metodologia została opracowana w ramach międzynarodowej współpracy pięciu organizacji partnerskich:

SEVER (Czechy) – centrum metodologiczne zajmujące się **nauczaniem**

opartym na miejscu (PBL) w Czechach od 2004 roku. Specjalizuje się w nauczaniu opartym na doświadczeniu, nauczaniu społecznościowym, edukacji na świeżym powietrzu oraz podejściach obejmujących całą szkołę. Posiada ogólnokrajową sieć szkół („Szkoła Zrównoważonego Życia”) oraz zapewnia szkolenia dla nauczycieli, doradztwo i programy edukacyjne.

Strona internetowa: <https://www.sever.ekologickavychova.cz>

Green Foundation (Słowacja) – realizuje programy edukacyjne,

środowiskowe oraz dotyczące innowacji społecznych. Jej flagowy program Roots & Shoots (oparty na nauce poprzez działanie i celach zrównoważonego rozwoju) jest wdrażany w ponad 140 słowackich szkołach. Kładzie nacisk na zaangażowanie lokalnej społeczności, przywództwo młodzieży oraz kompetencje w zakresie zrównoważonego rozwoju.

Strona internetowa: <http://greenfoundation.eu/en>

Fundacja New Horizons (Rumunia) – organizacja promująca

naukę przez doświadczenie, naukę poprzez praktykę (SL) oraz zaangażowanie społeczności. Koordynuje największy ruch SL w Rumunii poprzez kluby IMPACT oraz program „Szkoły nauki poprzez praktykę społeczną”.

Strona internetowa: <https://www.noi-orizonturi.ro>

ENO Schoolnet ry (Finlandia) – globalna sieć szkół z siedzibą w

Finlandii, skupiająca się na świadomości klimatycznej, zrównoważonym rozwoju i międzynarodowej współpracy edukacyjnej. Łączy tysiące szkół na całym świecie w ramach projektów środowiskowych.

Strona internetowa: <https://enoprogramme.org>

Fundacja Forum Inicjatyw Społecznych (Polska) – skupia się

na inicjatywach społecznych, zaangażowaniu obywatelskim i wsparciu dla lokalnych społeczności. Współpracuje ze szkołami, władzami lokalnymi i organizacjami pozarządowymi w celu rozwijania partycypacyjnych podejść w edukacji.

Strona internetowa: <https://www.ffis.edu.pl>

**Co-funded by
the European Union**

Projekt „Community as a Classroom” jest finansowany w ramach programu Erasmus+ Unii Europejskiej w ramach działania KA220-SCH – Partnerstwa na rzecz współpracy w edukacji szkolnej, umowa o dofinansowanie nr 2023-1-CZ01-KA220-SCH-000165069.

Wyrażone poglądy i opinie są jednak wyłącznie poglądami i opiniami autora (autorów) i niekoniecznie odzwierciedlają stanowisko Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Ani Unia Europejska, ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.